

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno disertanta:	Mgr. et Mgr. Lukáš Kraus
Téma práce:	Vývoj interpretace a aplikace čl. 9 japonské ústavy v kontextu bezpečnostní politiky Japonska
Rozsah práce:	177 stran
Datum odevzdání práce:	9. 2022

1. Aktuálnost (novost) tématu

Práce má téma, které je v českém prostředí zcela nové. O české konstitucionalistice nemluvě. Přitom je z hlediska komparativního aktuální. Bezpečnostní záležitosti v ústavě hrají pro Japonsko zásadní úlohu. Určují jeho postavení v Asii i ve světě, zaručují jeho stabilitu a orientaci. Autor si kladl za cíl spíše seznámit české odborníky se stavem ústavního práva v Japonsku, jiné cíle – např. srovnání teorie a praxe, nebo historického pojetí a normativního pojetí – si nekladal tak často, i když v některých pasážích nechybí. Téma je velmi obsáhlé a náročné a odpovídá tomu, že je autor vzdělán ve více oborech.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Autor byl delší dobu studijně v Japonsku, což mu umožnilo získat originální prameny pro své téma. Pro oponenta je těžké hodnotit, nakolik je japonská odborná literatura bohatá na zpracování daného tématu a zda je v tomto případě novátorská. Ovšem pokud se podíváme do pramenů, zdá se, že pramenů měl autor dostatek. A to jak japonských, tak jiných zahraničních. Jeho metoda je popisná a historická. To neznamena, že se na japonskou úpravu nepodíval českýma očima. Zajímavá jsou především zkoumání resp. povšimnutí si úlohy soudů a zejména Nejvyššího soudu, jeho pravomocí v návaznosti na bezpečnostní ustanovení ústavy. Z nich je patrné, že ústavní ustanovení ohledně tohoto tématu určovala vývoj ústavního systému i kontrolních mechanismů Japonska v mnoha obdobích (např. str. 68) a navazovala na základní zahraničně politické orientace státu.

Z hlediska popisné metodiky se autor úkolu zhostil dobře. Autor považuje svůj práci za případovou studii, což není zcela správné. Pokud by mělo jít o případovou studii, měla by mít nějaké komparativní přesahy nebo alespoň metodické zařazení do souhrnu podobných prací, což jeho práce nemá.

3. Formální a systematické členění práce

Autor se nevyhnul – jak je u prací ze vzdáleného právního prostředí obvyklé – historickému úvodu. Úvod má rozsahem omezený charakter a je pro porozumění materii užitečný. Dále je práce členěna podle historických období po 2. světové válce. Možná trochu chybí uvedení do celého ústavního kontextu v jednotlivých obdobích – důraz je opravdu kladen na bezpečnostní resp. obranné aspekty a ústavněprávní „okolí“ je probráno jen částečně. Autor své teze spojuje více se zahraniční politikou, než s vývojem ústavy. Což je ovšem vzhledem k obrannému tématu pochopitelné.

Zajímavá je kapitola týkající se vývoje od 90. let, kdy se Japonsko posunulo od práva na vlastní sebeobranu k umožnění vyslání mírových sil a k doktríně „proaktivního pacifismu“, kterou prosazovaly některé politické síly (str. 113 i jinde). Postupně nazrávala možnost k přípuštní výkladku článku 9 ve směru kolektivní sebeobranu.

Okolo r. 2014 se v Japonsku vážně diskutovalo o novelizaci ústavní úpravy. Byly přijaty nové zákony, které však podléhaly kritice ústavních expertů jako neslučitelné s čl. 9 ústavy (str. 136). Přitom každý pokus o novelizaci čl. 9 je považován za změnu kurzu Japonska v globálním bezpečnostním systému a má široký lidový ohlas.

4. Vyjádření k práci

Práce je v českém prostředí novátorská, její zpracování je na mimořádně vysoké úrovni a odborné podklady jsou úctyhodné. Vývoj pojetí ústavy týkajícího se práva Japonska na sebeobranu je pro tuto zemi principiální záležitostí, která se promítá do zahraniční i vnitřní politiky. Jednotlivé způsoby interpretace byly – jako je tomu u mála ústavněprávních institutů – rozhodující pro vývoj Japonska. Přiblížení daného tématu českému čtenáři má velký dosah pro více oborů, zejména pro historické obory.

Pro ústavní právníky má význam i z hlediska jiné právní kultury, z hlediska slučování západní a východní konstitucionalistiky i z hledisek textuálních.

Práce pozoruhodně rezonuje se současným vývojem v Evropě. Práce výrazně převyšuje obvyklou úroveň disertačních prací v českém prostředí. Dílo poněkud vybočuje z ústavně právního oboru, na druhou stranu interdisciplinarita je v současné době považována za klad.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce byl splněn, interpretace byla popsána v dlouhém historickém vývoji. Autor zároveň identifikoval slabinu rigidní ústavy bez abstraktní kontroly ústavnosti.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Autor měl odbornou podporu vzhledem ke svému pobytu v Japonsku, jinak se nemohl na české odborníky příliš spolehnout.
Logická stavba práce	Stavba práce je logická, jen závěr mohl být obsažnější, sebevědomější a více ústavně právní, než politický
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Bez chyb, zpracoval neuvěřitelné množství pramenů. Vzhledem k přehledu, který má o historii a politice Japonska, se zaměřil na obecnější prameny. Ústavně právních pramenů je omezený počet, ale postačují. Oceňuji prameny ohledně legislativního procesu.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Viz výše, hodnotím pozitivně.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Bez problémů.
Jazyková a stylistická úroveň	Na vysoké úrovni. Možná že se autor spolehl na schopnost čtenáře osvojit si japonské pojmy, což občas překáží srozumitelnosti, na druhou stranu je vidět hluboké porozumění autora Japonsku.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Doporučuji práci k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce. Jaké jsou základní ústavněprávní odborné prameny v Japonsku? Jak se liší odborná literatura v tomto směru od západní proveniencí? Je zpracované téma v centru pozornosti japonské konstitucionalistiky?
---	---

V Praze dne 19. 12. 2022

oponentka